

Posrtaji reforme strukovne Povijesti

Helena Jilek Kubalek, prof.
I. tehnička škola Tesla, Zagreb

Najveći godišnji skup za nastavnike strukovnih škola u Republici Hrvatskoj sedmi je put u nizu organizirala Agencija za strukovno obrazovanje i osposobljavanje odraslih. Ove godine održan je u Šibeniku od 21. do 23. ožujka u izmijenjenom formatu, tj. nije bilo otvorenog poziva za sudjelovanje, već je skup organiziran isključivo za voditelje Županijskih/Međuzupanijskih stručnih vijeća. Po prvi put uključeni su i nastavnici općeobrazovnih predmeta, a pozvani su i koordinatori radnih skupina koji rade na novim kurikulumskim dokumentima.

Događaj je okupio oko 380 sudionika, a glavna tema predavanja i radionica bila je primjena modularnih strukovnih kurikuluma izrađenih u okviru projekta Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji je sufinanciran iz Europskog socijalnog fonda, a čiji je nositelj Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Projekt se provodi u razdoblju od studenoga 2017. godine do rujna 2023. godine i ukupne je vrijednosti 133.314.319,65 HRK.

Skup je svečano otvorio ravnatelj ASOO-a Mile Živčić. U svom govoru istaknuo je da su važeći nastavni planovi i programi za strukovne škole iz 1997. godine te da je svrha projekta modernizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja izrada kurikuluma prilagođenih vremenu u kojem živimo i današnjim učenicima. Naglasio je da se predložena reforma strukovnog obrazovanja oslanja na dokumente i Zakone RH iz područja obrazovanja i strukovnog obrazovanja, osobito Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje iz 2018. godine.

Slijedilo je predavanje izv. prof. dr. sc. Morane Koludrović i Vesne Anđelić (ASOO) na temu Novi strukovni kurikulumi – zašto? kako? u kojem su ponudile odgovore na pitanja što je kvalitetna nastava, kako reforme utječu na suvremenu nastavu, kako uspjeti

u sustavu koji se stalno mijenja, kako poučavati te što je modul i modularna nastava.

Završno predavanje prvog dana održala je prof. dr. sc. Renata Barić (Kineziološki fakultet Zagreb) na temu Psihologija promjene. Istaknula je da je postizanje promjene zahtjevan zadatak u kojem ključnu ulogu ima komunikacija.

Tijekom drugog dana sudionici su podijeljeni u 13 savjetničkih radionica (prema 13 obrazovnih sektora) čiji se rad odvijao u tri bloka. U prvom su bloku predstavljeni kurikulumski dokumenti i zakonodavni okvir modernizacije. U drugom bloku predstavljeni su moduli u strukovnom kurikulumu – strukovni/općeobrazovni/izborni. U trećem bloku predstavljeni su primjeri modularne nastave.

Treći dan započeo je predavanjem Nine Buića, pomoćnik ravnatelja za europske poslove, međunarodnu suradnju i projekte ASOO-a na temu Strukovno obrazovanje u Europi – pogled na općeobrazovni dio u kojem je, između ostalog, prikazao rezultate istraživanja o statusu nastavnih predmeta Povijesti i Geografije u 24 zemlje Europske unije. Trenutno 11 zemalja EU-a ima navedene predmete u sustavu strukovnog obrazovanja kao zasebne predmete, u 10 zemalja navedeni predmeti ne postoje zasebno, nego su njihovi sadržaji integrirani u šire predmete/module/domene, dok u 3 zemlje EU-a sadržaji nastavnih predmeta Geografije i Povijesti nisu dio strukovnog obrazovanja.

Rezultate evaluacije radionica održanih prethodnog dana predstavile su Mia Ožić, viša savjetnica za kemiju (AZOO) i Lidija Novosel, viša stručna savjetnica za djecu s teškoćama (ASOO). Sve dosad navedeno dostupno je na Youtube kanalu ASOO-a.

Ono što je slijedilo nije dostupno na Youtube kanalu ASOO-a (?!), a slijedio je Okrugli stol, tj. panel-rasprava koju je moderirala Vesna Anđelić, pomoćnica ravnatelja za razvoj strukovnog obrazovanja u ASOO-u. U panel-raspravi sudjelovalo je 6 nastavnika iz različitih područja općeobrazovnih predmeta u strukovnim školama. Tijekom rasprave nastavnici su iznijeli probleme koje smo uočili vezano za reformu strukovnog obrazovanja koja nam je predstavljena.

Osvrnut ću se na ključni problem koji je u raspravi istaknula predstavica nastavnika Povijesti u strukovnim školama. U Nacionalnom kurikulumu za strukovno obrazovanje istaknuto je da se učeniku osim stručnih kompetencija potrebnih u svrhu njegovog osposobljavanja za tržište rada mora omogućiti i: stjecanje ključnih kompetencija nužnih za osobni rast i razvoj, nastavak obrazovanja te uključivanja u život zajednice. Sadržaji općeobrazovnog dijela strukovnog kurikuluma usmjereni su na cjelovit razvoj učenika kao osobe i odgovornog člana društva. U ovom kontekstu nastavni predmet Povijest ima nezamjenjivu ulogu te je reformom predviđeno svodenje nastave Povijesti na jednu godinu učenja samo nacionalne povijesti i to od razdoblja prosvjetiteljstva do danas što je u suprotnosti s propisanim načelima u Nacionalnom kurikulumu za strukovno obrazovanje.

Od važnijih problema na koje su sudionici skupa upozorili u raspravi bilo je i pitanje provjere kompetencija ravnatelja škola za provođenje reforme strukovnog obrazovanja, velikih ovlasti koje ravnatelji u provedbi reforme dobivaju te odnosa unutar kolektiva.

Tijekom sva tri dana trajanja VII. Dana strukovnih nastavnika predstavnici nastavnika Povijesti u strukovnim školama komunicirali su navedeni problem vezano za nastavni predmet Povijest s ključnim akterima iz ASOO-A i AZOO-A u provedbi reforme strukovnog obrazovanja.

Inicijativa nastavnika Povijesti, koja je započela već prije VII. Dana strukovnih nastavnika slanjem pisma ministru sa zamolbom za razgovor (ožujak 2023.), nastavljena je.

Nakon opetovanih zamolbi na Kabinet ministra za razgovor napokon su 10. svibnja 2023. u MZO na sastanak pozvani predstavnici inicijative nastavnika Povijesti. Ispred MZO-a sastanku su prisustvovali: državna tajnica za obrazovanje Iva Ivanković, mr. sc. Vesna Šerepac, ravnateljica Uprave za odgoj i obrazovanje, Ivana Pilko Čunčić, načelnica Sektora za srednjoškolski odgoj i obrazovanje, te Mile Živčić, ravnatelj Agencije za strukovno obrazovanje i osposobljavanje odraslih.

Razgovor je bio vrlo konstruktivan. Pažljivo su saslušali sve naše argumente za očuvanje dosadašnje satnice Povijesti u srednjim strukovnim školama i potrebu intervencije u sadržaj nastave Povijesti.

Važno je reći da smo iznijeli konstruktivan i ostvariv prijedlog za izmjene koje omogućavaju sve traženo s naše strane, bez ugrožavanja ideje reforme strukovnog obrazovanja kako je zamišljena od strane ASOO-a ni u jednom segmentu.

Hoće li naši prijedlozi biti prihvaćeni, ostaje nam vidjeti u skoroj budućnosti.

PRILOG 1: Pismo nastavnika u srednjim strukovnim školama Ministarstvu znanosti i obrazovanja

Poštovani Ministre Fuchs!

Ovim putem Vam se obraćamo kao nastavnici Povijesti koji rade u sustavu strukovnog srednjoškolskog obrazovanja, želeći Vas upozoriti na, prema nama dostupnim informacijama, izgledan degradirajući tijek reforme srednjoškolskog strukovnog obrazovanja vezano uz nastavu Povijesti. Zabrinuti smo zbog učinaka planirane reforme u budućnosti, kako na učenike i nastavnike tako i naše društvo u cjelini.

Smatramo da ASOO nema legitimitet niti valjane argumente za planirano značajno smanjivanje nastave Povijesti i inzistiramo na Vašoj hitnoj intervenciji. Budući da niti NOK-om, niti zakonima nije propisan postotak pojedinačnih nastavnih predmeta, a reforma je u tijeku, traženo se u ovom trenutku može ostvariti.

Postoji bojazan da će se ponoviti 2018. godina kada je, bez prethodnog informiranja ili mogućnosti uključivanja šire zainteresirane javnosti, u mandatu ministrice Divjak uvođenjem dualnih programa ukinuta nastava Povijesti za učenike polaznike navedenih programa.

Podržavamo planirana ulaganja u ljude i njihovo obrazovanje, ali smatramo opasnim predviđeno zanemarivanje dijela koji upućuje na važnost ljudske misli, onaj koji ne

donosi izravni profit. Ne želimo niti pomisliti da se ovom reformom planski stvara jaz između učenika gimnazijskih programa koji će biti građani s cjelovitim obrazovanjem i učenika strukovnih škola kojima će ta mogućnost biti uskraćena.

Na učenike strukovnih škola se ne bi smjelo gledati isključivo kao na radnu snagu. Ako je cilj strukovnog obrazovanja da učenici budu osposobljeni za tržište rada, pretpostavka je da da im se omogućava vertikalna prohodnost, ali ona nije prioritet. Sukladno tome, srednjoškolsko obrazovanje može za dobar dio njih biti zadnji stupanj formalnog obrazovanja pa bi ono trebalo biti što sveobuhvatnije, širokog spektra i usmjereno na formiranje mladih ljudi spremnih za život u svijetu kako u sadašnjosti tako i budućnosti, a ne samo u budućnosti svijeta rada.

Rijetko se spominje važnost razvoja punopravnih osoba koje će sudjelovati u svim sferama života. Društveno-humanistički sadržaji, čini se, smatraju se beskorisnima, zamjenjuju se tehničkim tečajevima u znanosti, inženjerskim u tehnologiji, a sve u ime ekonomske dobiti.

Opće znanje iz nastave Povijesti, vještine kritičkog mišljenja koje učenicima pomažu da donose odluke i obrazlože svoje izbore, stoga trebaju ostati obvezan, a ne prepo-lovljeni ili, eventualno, izborni dio nastave u hrvatskim srednjim strukovnim školama.

Posebnost strukovnog obrazovanja je da pored pripreme učenika za tržište rada, treba učenicima omogućiti i nastavak obrazovanja. Učenicima strukovnih škola mora se omogućiti da budu ravnopravan dio hrvatskog društva osobito stoga što čine većinski dio hrvatskog društva. Iz navedenog proizlazi da je neophodno osigurati zakonsko pravo na društveno-humanističko obrazovanje u mjeri koja će osigurati ostvarenje ishoda prema NOK-u, a nastava Povijesti tu ima važnu ulogu.

Do sada nam nisu predloženi planirani/mogući izborni moduli društveno-humanističkog sadržaja. Nismo upoznati niti tko bi trebao provoditi izborne module društveno-humanističkih sadržaja, prema kojim kriterijima i kako. A eksperimentalna provedba je predviđena za šk.g. 2023./2024.

Želimo Vas ovim putem obavijestiti i da je izvjesna opasnost da će nastava Povijesti ovisiti o dobroj volji ravnatelja, međusobnim odnosima u školi i izbornim modulima, što smatramo visoko zabrinjavajućim faktorom.

Kao nastavnici Povijesti koji predaju nastavni predmet od vitalne važnosti za Republiku Hrvatsku izražavamo potpuno nezadovoljstvo dosadašnjim odlukama ASOO-a i tražimo hitnu intervenciju Ministarstva znanosti i obrazovanja u cilju ispravljanja nove pogreške koja se planira provesti na štetu nastave Povijesti, ovoga puta, u četverogodišnjim strukovnim zanimanjima.

Dapače, nastavu Povijesti potrebno je vratiti u škole iz kojih je izbačena u procesu dualne reforme.

Također, inzistiramo na transparentnosti u pripremi reforme i javnu dostupnost svih ključnih informacija o planovima njezine implementacije s mogućnošću intervencije nastavnika praktičara.

Prema našem mišljenju nova reforma strukovnog obrazovanja za koju je odgovoran ASOO zajedno s MZO-om ne ispunjava ciljeve propisane Nacionalnim okvirnim kurikulumom za strukovno obrazovanje i ne osigurava učenicima srednjih strukovnih škola zakonom propisano cjelovito obrazovanje.

S obzirom da je reforma strukovnog obrazovanja približava završnoj fazi, molimo Vas za Vaš hitan odgovor!

Srdačan pozdrav!

Profesori Povijesti

PRILOG 2: Obavijest profesorima, svibanj 2023.

Poštovane kolegice i kolege!

Dopis kojim ste ukazali na degradirajući odnos prema nastavi Povijesti u reformi stru-

kovnog obrazovanja je u skraćenoj verziji poslan na adrese Ministarstva znanosti i obrazovanja, Saborskog odbora za znanost i obrazovanje i niz drugih institucija.

Nismo dobili odgovor, ali znamo da su s navedenim upoznati svi sudionici procesa koji upravo sada odlučuju o sudbini strukovnog obrazovanja.

Svakodnevno svjedočimo problemima kojima se susreće moderno društvo koje se odriče društveno-humanističkih sadržaja i vrijednosti, a mi kao nastavnici Povijesti pozvani smo da o tome javno progovaramo ukazujući na devastirajući učinak materijalističkih politika na odgoj i obrazovanje djece. Danas su društveno-humanistički sadržaji u školama važan orijentir koji mladim ljudima može pomoći da kao obrazovani i izgrađeni pojedinci pronađu svoj smisao u životu i svijetu rada.

Ovim putem Vas molimo da pročitate sljedeća dva članka:

<https://www.srednja.hr/zbornica/strah-nastavnika-zbog-modularne-puno-toga-je-receno-ali-odgovora-na-kljucna-pitanja-jos-nema/>

<https://www.srednja.hr/zbornica/u-strukovnim-skolama-vise-nece-biti-predmeta-fizike-biologije-kemije-donosimo-detalje-modularne-nastave/>

Usporedite pročitano s tablicom za četverogodišnja zanimanja (4.2) pa proanalizirajte istinitost izjave zamjenice ravnatelja Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih Vesne Anđelić da Povijest i Geografija uz Matematiku i Engleski jezik, Hrvatski jezik, Vvjeronauk i Tjelesni odgoj imaju svoju satnicu.

Satnica Povijesti u četverogodišnjim strukovnim zanimanjima je prepolovljena dok su sati drugih obveznih općeobrazovnih predmeta povećani, npr. Hrvatski jezik. Ovaj prijedlog treba pomno proučiti, što je Hrvatski jezik bez hrvatske povijesti?

Prema planu ASOO-a učenici svih strukovnih zanimanja u trogodišnjim i četverogodišnjim zanimanjima učiti će istu povijest, 19. i 20. st., hrvatska povijest.

Hoće li povijest koja je ostala kao predmet biti sastavni dio izbornih modula ili će to isključivo biti predmeti/sadržaji poput biologije, kemije, politike i gospodarstva?

Iz izlaganja gospođe Anđelić je jasno da bi s jednom godinom nastava Povijesti zadovoljila zahtjeve ASOO-a u svim srednjim strukovnim školama, međutim, nikada nam nije obrazloženo na temelju kojih analiza je skrojen novi odnos općeobrazovnih i strukovnih sadržaja.

Izlažući fragmentarne podatke o nastavi Povijesti u europskim državama, prikazujući tablice bez korektnog i istinitog obrazloženja ASOO stvara u javnosti iskrivljenu sliku o nastavi Povijesti u Europi kao i dojam da se ništa značajno ne mijenja u slučaju ovog predmeta u Hrvatskoj.

Svaka članica EU-a može zasebno krojiti satnicu sadržaja i predmeta, većina ih je u strukovnom obrazovanju omogućile učenicima cjelovito obrazovanje.

U Italiji, Rumunjskoj, Belgiji učenici kroz cjelokupno četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje imaju nastavu Povijesti, to se u analizama ASOO-a ne spominje. ASOO je šutke prepustio općeobrazovne sadržaje ASOO-u koji se okomio na Povijest i Geografiju.

Zašto se u Republici Hrvatskoj ukida pola nastave Povijesti u četverogodišnjim strukovnim zanimanjima? Ako se ne ukida, zašto nismo dobili odgovore na naša pitanja?

Vjerujete li, uistinu, da ćete učenicima predavati povijest trgovine, povijest cvjećarstva ili povijest strojarstva umjesto hrvatske i svjetske povijesti?

Reforma strukovnog obrazovanja je u procesu stvaranja i sad je najbolje vrijeme da se ukaže na njenu važnost Hrvatskom saboru, Ministarstvu, Vladi i ASOO-u. Cjeloviti odgoj i obrazovanje utemeljen na humanističkim vrijednostima nema alternativu. Srednjoškolci se ne obrazuju samo i isključivo za svijet rada, već da aktivno pridonose svim aspektima života u svojoj domovini i šire.

nastavnicipovijesti@gmail.com

PRILOG 3: Pismo saborskim zastupnicima

Poštovani članovi Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, Predsjedniče Vlade, članovi saborskih odbora i svi adresirani!

Ovim putem Vas želimo izvijestiti o reformi strukovnog obrazovanja koju priprema Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.

Reformom se značajno ukidaju sadržaji općeobrazovnih predmeta iz društveno-humanističkog kruga, posebice Povijesti i Geografije.

Svaki dan svjedočimo da su odgojno-obrazovni sadržaji društveno-humanističkih predmeta iznimno važni za razvoj naše djece.

Budući da odgovor nismo dobili niti od navedene Agencije, niti od resornog Ministarstva, molimo Vas da kao članovi Odbora za obrazovanje zatražite očitovanje prema kojim kriterijima je došlo do drastičnog reznanja navedenih sažaja i na koji način se oni mogu uključiti u modularnu nastavu?

Što je modularna nastava i gdje se ona do sada uspješno provodila?

Zašto Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih priprema učenike samo i isključivo za svijet rada, a ne osigurava im cjelovito školovanje?

Je li navedenim izmjenama osigurana nastava temeljena na radu kod poslodavca ili će se i dalje odvijati u školskim prostorijama?

Zašto je predviđeno drastično rezanje društveno-humanističkih sadržaja u svrhu povećanja satnice drugih predmeta? Na temelju kakvih analiza je napravljena tablica predmeta i satnica?

Srednje strukovne škole pohađa 70 % učenika, tko i na temelju čega ima pravo ukinuti učenicima cjelovito obrazovanje?

U Republici Hrvatskoj se već provodi nastava po principu JMO-a (jedinstveni model obrazovanja) unutar kojeg je dovoljno zastupljen općeobrazovni i praktični dio.

Molimo Vas da pročitate priloge koje vam šaljemo.

U nadi da ćete odgovoriti na naša pitanja i prepoznati važnost društveno-humanističkih predmeta za cijelo društvo, srdačan pozdrav!

Profesori Povijesti

PRILOG 4: Društvo za hrvatsku povjesnicu prema MZO-u i ASOO-u (15. svibnja 2023.)

Poštovani gospodine Ministre / Poštovani gospodine Ravnatelju,

kao pripadnici struke, ali i kao odgovorni građani, članice i članovi DRUŠTVA ZA HRVATSKU POVJESNICU pozivaju na ponovno preispitivanje mjesta koje je pridano nastavi Povijesti u reformi strukovnog obrazovanja i na raspravu koja bi uključivala i reprezentativne predstavnike historiografije.

Prema informacija koje smo dobili nastava Povijesti predviđena je samo u trajanju od jedne godine (2 sata tjedno), što znači njezino smanjenje u četverogodišnjem programu. Uvažavajući važnost drugih predmeta za strukovnu izobrazbu, želimo upozoriti da će reduciranje nastave Povijesti koja je jedan od temelja općeobrazovnog modula dovesti do smanjenja učeničkih kompetencija u vještina koje su itekako korisne u njihovom budućem životu, pa i nužne za shvaćanje svijeta i odgovorno građanstvo. To je vjerojatno posljedica nedovoljnog razumijevanja uloge koju bi trebala imati upravo nastava Povijesti, ne samo u prenošenju faktografskih znanja, već i općoj pismenosti i razvoju kritičkog mišljenja.

Prema dosadašnjim informacijama poučavanje Povijesti kako predviđa Reforma strukovnog obrazovanja svedena je na jednogodišnje trajanje u trogodišnjim i četverogodiš-

njim školama te bi počinjalo s prosvjetiteljstvom, odnosno Marijom Terezijom, i baziralo bi se na nacionalnoj povijesti izuzev kad su potrebni (neizbježni) detalji svjetske povijesti.

Reforma strukovnog obrazovanja je neizbježna. Obrazovanje se mora temeljiti na suvremenim spoznajama i mora biti sukladno tehničkim dostignućima i vještinama koje su za to nužne, a jednako tako treba biti usklađeno s tržištem. Jasno je da je obrazovanje u EU-U (i u svijetu) vrlo važno, osobito zemljama koje su demografski ugrožene, poput Hrvatske. U nastavku teksta obrazložiti ćemo zašto je opće obrazovanje važno u strukovnom obrazovanju i zašto je važna nastava Povijesti i poučavanje i učenje povijesti u suvremenom društvu.

Cilj Reforme treba biti jačanje kvalitete i održivosti strukovnog obrazovanja na način da se pomogne i osnaži strukovne segmente. Zato je nužno učenicima osigurati poučavanje i uvježbavanje u vještinama kritičkog i analitičkog mišljenja kako bi ne samo poznavali određene radne operacije iz struke, već kako bi pridonijeli razvoju struke i analitički predvidjeli potrebne inovacije u struci.

Svakako je nužna reforma koja će mlade ljude znanjem i vještinama učiniti konkurentnima na tržištu rada, no smanjenjem satnice nastave Povijesti kao nacionalnog predmeta kojemu je jedan od glavnih ciljeva razvoj nacionalne svijesti, stvaraju se stručnjaci bez razvijenog domoljublja, što će dodatno dovesti do potencijalne brže migracije u druge zemlje, a Hrvatska ionako ima negativnu migracijsku bilancu. Povijesno se pokazalo, a za primjer ćemo uzeti niz agrarnih reformi kao i od države potican odlazak ljudi na privremeni rad u inozemstvo u socijalističkoj Hrvatskoj/Jugoslaviji, da su ljudi prihvaćali prevladavajuće stavove i životne vrijednosti novih sredina u koje su se naselili/doselili zbog potrebe da se legitimiraju/dokažu u novoj životnoj sredini.

Posebno je važno dobro poučavati Povijest u strukovnim školama, koje pohađa u postotku više učenika (69,3 % učenika pohađa strukovne programe) kako bi bili osposobljeni za aktivno građanstvo kako bi aktivno sudjelovali u oblikovanju moderne i neovisne Republike Hrvatske, a što je naglašeno i u Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine, 2021.: S ciljem razvoja i postizanja višeg stupnja sigurnosti i blagostanja Hrvatske, [...] uz istodobno očuvanje hrvatskog povijesnog i kulturnog identiteta u doba globalizacije. Promicati nacionalne interese u inozemstvu znači i promicati istinu o Hrvatskoj, hrvatskom narodu i njegovoj povijesti i sadašnjosti, posebno o Domovinskom ratu ... Posebno će se ulagati u infrastrukturu povezanu s valorizacijom kulturne, povijesne i prirodne baštine, ... jačanje i promicanje hrvatske kulture, umjetničkog stvaralaštva i participacije u kulturi zaštita, očuvanje, prezentacija i ekonomsko vrednovanje kulturne, povijesne i prirodne baštine.

Koliko će biti moguće adekvatno ekonomsko vrednovanje povijesne baštine ukoliko učenici strukovnih škola ne budu poznavali svoju povijesnu baštinu u europskom i svjetskom kontekstu? Primjerice, poznavanja značenje i važnosti vučedolske kulture za onovremeni europski kontekst i korelacije s područjem Mezopotamije i/ili Egipta. Također, treba li dio mladih ljudi, školovanih u Republici Hrvatskoj, biti u uvjerenju da je Dubrovnik bio kraljevina ili trebaju znati da je identitet Dubrovnika određen ne samo zidinama kao kulisama filmske franšize, već i Dubrovačkim statutom i 1358. kad se iz Statuta brišu odredbe o podložnosti stranoj vlasti? Hoće li moći na vlastitom znanju donijeti utemeljenu odluku, primjerice o datumu obilježavanja Dana državnosti ili Dana neovisnosti kad se spominju informacije poput 7. 6. 879. i knez Branimira, 30. 5. 1990. i Franjo Tuđman, 25. 6. 1991. ili 8. 10. 1991. ili će se morati prepustiti zainteresiranoj manjini koja će raspravu u javnosti voditi u smjeru polarizacije hrvatskog društva i građana na odnose mi i oni?

Ne samo da je ugroženo pravo mladih na kvalitetno obrazovanje, diskriminira ih se i u nejednakom tretmanu i primjeni dokumenata koje je donijela Republika Hrvatska kao što je primjerice Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, 2021.:

Osiguravanje uvjeta za kvalitetno obrazovanje i učenje u skladu s potrebama osobnog, društvenog i gospodarskog razvoja, socijalne uključenosti te ukidanja svih oblika diskriminacije; jačanje uloge ključnih kompetencija za cjeloživotno ... očuvanje pozitivnih naslijeđa hrvatske obrazovne tradicije.

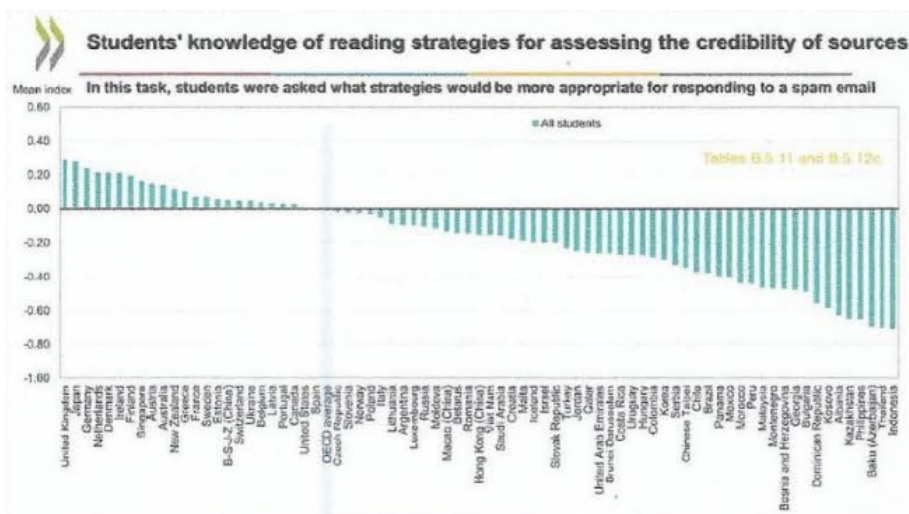
I Vijeće Europe je naglasilo važnost poučavanja Povijesti jer daje znanja kojima se može prepoznati [falsificiranje statistika, izvora, fotografija, zanemarivanje dijela povijesnih

izvora i fiksiranje na one koji podupiru nečiju/neku tezu, zlorabljenje povijesti i izvora u svrhu propagande, zanemarivanje ili namjerno izostavljanje povijesnih činjenica itd. - CoE, Rec(200 I) 15].

Važnost općeg obrazovanja i potrebu povećanja broja sati predviđa i Nacionalna razvojna strategija, 2021. u kojoj je navedeno da je na PISA programu međunarodne procjene znanja i vještina potrebno dostići prosjek zemalja OECD-a, a što i analize koje se na razini OECD-a provode potvrđuju (usporedi graf 1., 2. i 3).

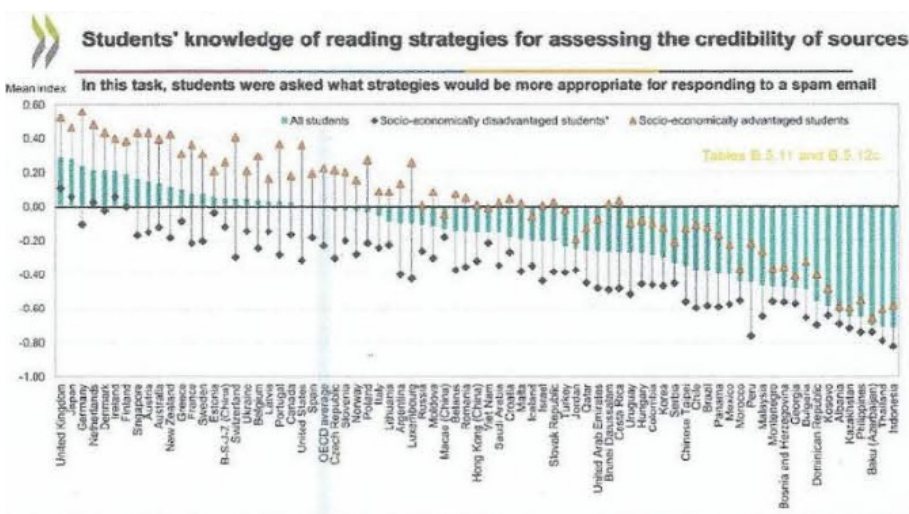
Prema PISA istraživanju čak i nakon što se uzmu u obzir podatci o BDP-u po stanovniku neke zemlje i usporedbe s rezultatima čitanja pokazalo se kako će, u obrazovnim sustavima s većim udjelom učenika koji su bili poučavani o tome jesu li informacije subjektivne ili pristrane učenici vjerojatnije znati razlikovali činjenice od mišljenja. (Suarez-Alvarez, J. (2021), "Are J 5-year-olds prepared to deal with fake news and misinformation?", PISA in Focus, No. 113, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/6ad5395e-en>.)

Graf 1. Učeničko poznavanje strategija čitanja za procjenu vjerodostojnosti izvora.

Izvor: Andreas Schleicher 21 st-century Readers Developing literacy skills ina digital world. PISA 2018 Results. Programme for International Student Assessment <https://www.oecd.org/pisa/publications/21-st-century-readers-a83d84cb-en.htm> (posjet 5.4.2023.)

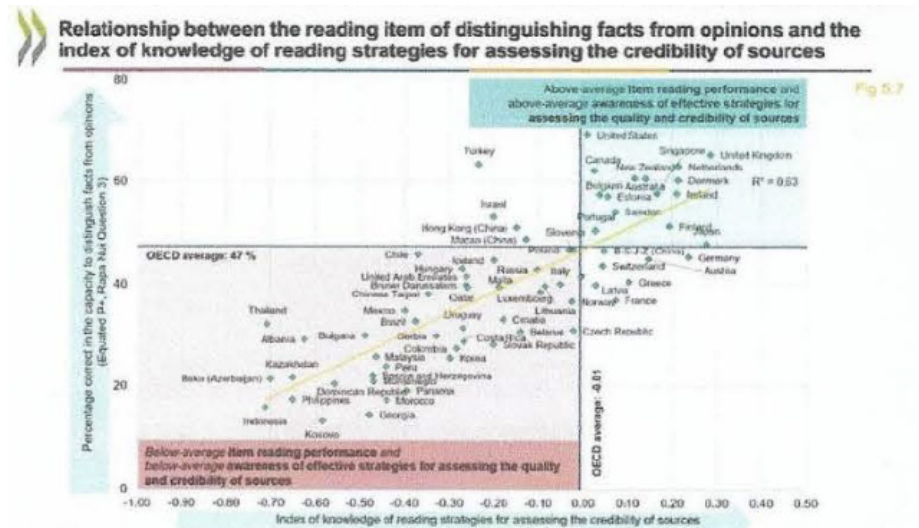
Graf 2. Učeničko poznavanje strategija čitanja za procjenu vjerodostojnosti izvora.

Izvor: Andreas Schleicher 21st-century Readers Developing literacy skills ina digital world. PISA 2018 Results. Programme for International Student Assessment <https://www.oecd.org/pisa/publications/21-st-century-readers-a83d84cb-en.htm> (posjet 5.4.2023.)

Graf 3: Odnos između razlikovanja činjenica od mišljenja u pročitanim tekstovima i indeksa poznavanja strategija čitanja za procjenu vjerodostojnosti izvora.

Izvor: Andreas Schleicher 21st-century Readers Developing literacy skills in a digital world. PISA 2018 Results. Programme for international Student Assessment (<https://www.oecd.org/pisa/publications/21-st-century-readers-a83d84cb-en.htm>) (posjet 5.4.2023.)

Ovdje se postavlja pitanje zašto je učenicima srednjih strukovnih škola uskraćeno pravo na kontinuitet obrazovanja koje osigurava poučavanje Povijesti u osnovnim školama i gimnazijama kako stoji u Kurikulumu za nastavni predmet Povijest za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019.: *Odgovori i obrazovanje u osnovnoj školi i gimnaziji osiguravaju stjecanje temeljnih znanja i vještina potrebnih mladom čovjeku za buduću život i mogućnost daljnjeg školovanja. Nastava Povijesti ima u tome značajno mjesto. ... Tijekom poučavanja u redovitoj nastavi u koju su uključeni učenici različitih sposobnosti naglasak se stavlja na razvoj vještina uz uporabu tehničkih koncepta: vrijeme i prostor, uzroci i posljedice, kontinuitet i promjene, rad s povijesnim izvorima, povijesna perspektiva, te usporedba i sučeljavanje. Tehničke koncepte treba tijekom procesa poučavanja i učenja učestalo kombinirati i mijenjati jer se na taj način razvija konvergentna i divergentna mišljenje.*

Preostaje nam se nadati da će odgovorne prosvjetne vlasti ponovno razmotriti planirano smanjenje prostora posvećenog nastavi Povijesti u strukovnim školama.

S poštovanjem,

Društvo za hrvatsku povjesnicu

prof. dr. sc. Željko Holjevac, predsjednik

PRILOG 5: Molba za sastanak o reformi strukovnog obrazovanja

Poštovani ministre,

Kao strukovna udruga koja predstavlja nastavnike povijesti, javljamo se zabrinuti smjerom kojim je krenula reforma kurikuluma srednjih strukovnih škola. Uz iskrenu podršku osuvremenjavanju strukovnog školstva, želimo upozoriti na to da ovakvo zamišljena reforma nije niti u interesu učenika niti u interesu društva kao cjeline.

Učenici strukovnih škola, koji čine 70% svih hrvatskih srednjoškolaca, imaju pravo nasrednjoškolsko obrazovanje koje će im omogućiti cjeloviti razvoj. To sugerira i Nacionalni strukovni kurikulum koji od strukovnog obrazovanja očekuje da učenicima omogući “osobni rast i razvoj, nastavak obrazovanja te uključivanje u život zajednice”. No, potpuno suprotno tom cilju, postojeći prijedlozi reforme isključuju iz njihovog obrazovanja cijeli niz postojećih predmeta koji to trebaju omogućiti. Isključivanjem predmeta društveno-humanističkog područja njihovo srednjoškolsko obrazovanje moglo bi

se svesti isključivo na pripremu za obavljanje usko specijaliziranog posla. Baš kao i drugi srednjoškolski, učenici srednjih strukovnih škola imaju pravo na obrazovanje koje će ih osposobiti za kritički pristup izvorima informacija te informiranu i angažiranu participaciju u društvu.

Nastava povijesti može u tome imati značajnu ulogu. Kroz razvoj povijesnog i kritičkog mišljenja, analizu višestrukih perspektiva u razmatranju povijesnih i suvremenih društvenih fenomena, nastava povijesti može dati velik doprinos u izgradnji generičkih vještina učenika. Ovom reformom je njen potencijal ugašen i stavljena je isključivo u funkciju izgradnje nacionalnog identiteta. To predstavlja njenu degradaciju i veliki korak unatrag za obrazovni sustav u cjelini. Potporu za iznesene stavove pronalazimo u brojnim međunarodnim dokumentima i preporukama. Vijeće Europe kontinuirano naglašava važnost razvoja ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje te potiče države članice da „posvećuju posebnu pozornost razvoju ključnih kompetencija građanstva s ciljem jačanja svijesti o zajedničkim vrijednostima.“ Uspostav dvaju novih mehanizma Vijeća Europe u području nastave povijesti dodatno egzemplificira važnost našeg predmeta u kontekstu suvremene Europe. Observatory on history teaching i HISTOLAB uspostavljeni su upravo radi promocije kvalitetnog obrazovanja, jačanja razumijevanja demokratske kulture i podržavanja inovativnih pristupa u ovom području. Globalna agenda Ujedinjenih Naroda za održivi razvoj do 2030. sadrži cilj posvećen inkluzivnom i kvalitetnom obrazovanju i promoviranju cjeloživotnog učenja. U okviru tog cilja posebno se ističe obrazovanje za održivi razvoj i održive životne stilove, rodnu ravnopravnost, promociju kulture mira i nenasilja, globalno građanstvo i poštivanje kulturnih različitosti.

Stoga predlažemo da reformu novih kurikulumata prilagodite, a u proces uključite širi broj stručnjaka različitih disciplina, kao i nastavnika opće-obrazovnih i stručnih predmeta, kako bi zajednički našli rješenje koje polazi od interesa učenika i uzima u obzir dugoročne posljedice ovih promjena na hrvatski obrazovni sustav i društvo u cjelini. Nužno je pronaći drugačija kurikularna rješenja kako bi se ciljevi predviđeni Nacionalnim strukovnim kurikulumom za opće-obrazovno područje mogli ostvariti. Nužno je osigurati pravovremenu i cjelovitu informiranost nastavnika, ključnih nositelja svih odgojno-obrazovnih procesa.

Vjerujemo kako zajedničkim nastojanjima možemo ovaj trenutak iskoristiti da se uhvatimo u koštac s problemima koji opterećuju općeobrazovne predmete, no ne njihovom marginalizacijom već radeći na njihovoj smislenoj reformi. Naša znanja, iskustva i kapacitete stavljamo na raspolaganje te se nadamo dugoročnom dijalogu. Želja nam je osobno se s Vama sastati i dodatno argumentirati naše stavove, te Vas molimo da predložite termin sastanka.

Za Hrvatsku udrugu nastavnika povijesti,

Dea Marić, predsjednica

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Jilek Kubalek, H. (2023). Posrtaji reforme strukovne Povijesti. *Poučavanje povijesti*, II(1), 31–40.